

figer jeg ikke; men jeg antager ikke, at det her er Stedet til at indlade sig i naturretlige Underfølgelser, saa det skal jeg lade ligge. Men det ærede Medlem gif langt videre, thi da han skulde til at begrunde sin Hovedpaastand, fremkom først ret det Forbausende. Han udtalte nemlig, at Samfundet, gjennemtyret af Egoisme, i lang Tid gennem Slegtled havde undertrykket den arbejdende Klasse, havde gjort Uret mod den arbejdende Klasse, og at det derfor var Nutidens Samfundspligt at yde den Erstatning derved, at altsaa den Understøttelse, som de Trængende faae gjennem Fattigvæsenet maatte opfattes som Opfyldelsen af en Erstatningspligt fra Statens Side. Rent bogstaveligt talt kan det ærede Medlem ikke have ment, hvad han har sagt, thi det er tydeligt, at den Uret, der maatte være begaaet i ældre Tid, umuligt kan begrunde noget direkte Erstatningskrav fra de Borgers Side i Samfundet, der komme til at trænge til Understøttelse. Men heller ikke tror jeg, at hans Mening kan have været den, som det ærede Medlem for Veile Amts 3die Valgtreds (Th. Nielsen) i Dag udviklede for os. Man kan umuligt, naar han har talt om den Uret, der er gjort den arbejdende Klasse i ældre Tid og endnu gjøres, have tænkt paa den Uret, som et jordeløst Aristokrati her i Landet faaet som i andre Lande har udøvet mod Bondestanden, thi dels er det jo noget forbigaaende for lang Tid siden, og dels synes det jo ikke at vedkomme det foreliggende Spørgsmaal. Endnu mindre kan han have tænkt paa det lille Maal af Frihed, som Folket tidligere har havt, eller den Undertrykkelse, som despotiske Herseere have udøvet, thi at dette heller ikke vedkommer det foreliggende Spørgsmaal, er ogsaa klart. Men hvad bliver der saa tilbage? Hvad kan have været Meningen af det ærede Medlems Tale? Ja, naar man ser hen til hans Uttring, at Samfundets Organisation var begrundet paa Egoisme, saa synes det — og han betragtede dette, vel at mærke, ikke som Noget, der fulgte af sig selv, eller som Noget, der havde hørt hjemme i Verden siden Syndesalbet, men han udtalte det som Noget, der ikke altid havde været, og som Noget, der forhaabentlig kunde forandres — at kun Et bliver tilbage, som kan have været hans Mening. Han synes at være betaget af de vel bekendte utopiske socialistiske Ideer (Latter). Ja, ganske vist, disse vel kendte utopiske socialistiske Ideer, der erklære det bestaaende Samfund for at være i Bund og Grund feil og falsk organiseret, der fordrer dets Omkalfatring, og som specielt som Behøveligt for deres Virkning ud ad til taler om den Uret, Samfundet har begaaet og endnu begaar mod den arbejdende Klasse. Sele denne Betragtning er falsk fra Ende til anden. Man kan vel vende op og ned paa det Bestaaende, man kan vel forandre baade det One og det Andet, men dog, hvorledes man saa end bærer sig ad, det, der er grundet i den

mennefkelige Natur, staar sig nok, og det turde dog være, at Samfundet meget væsentligen i alt Fald er grundet paa Egoisme, er grundet paa, at hvert enkelt Menneske maa søge at komme igjennem Verden, saa godt han kan, ved sine egne Kræfter. Naar dernæst det ærede Medlem gif over til at drage Konsekventer af sin Lære, ja da var han foreløbig ikke saa vidt gaende, men ret morsomt var det dog at bemærke, at han i saa Henseende var enig med det ærede Medlem for Aarhus Amts 3die Valgtreds (N. Jensen), som med Dygtighed har hævdet et meget mobst Standpunkt, et Standpunkt, som jeg vil tillade mig at kalde den sentimentale Humanitets Standpunkt. For mit Vedkommende tror jeg, at naar Samfundet yder de Fattige Understøttelse, opfylder det paa den ene Side en moralsk og religiøs Pligt, som Staten gjør rigtig i at anerkende gjennem sine Love, men tillige og lige saa væsentlig er det en Pligt mod sig selv, som Samfundet herigjennem opfylder, hvad lettelig vil indses uden nærmere Begrundelse. Der bliver derfor to Sider, til hvilke der maa tages Hensyn, naar man skal bestemme Maaden, hvorpaa de Fattige skulle forørges; den ene er ganske sikkert den, som stærkt er bleven fremhævet af flere ærede Medlemmer her i Salen, at der skal tages Humanitets-hensyn til de værdige Trængende, at de skulle forørges paa en saadan Maade, at de ikke i for høj Grad krænktes i deres personlige Værdighed og Frihed; deri ere vi Alle enige. Men lige saa sikkert er det, at der maa tages Hensyn til, at Fattigvæsenet indrettes paa en saadan Maade, at der ikke ligger nogen Opfordring for de Fattige til at kaste sig ind paa Fattigvæsenet. Det er en Feil at sige til den fattige Mand: Du har en Ret til Understøttelse, Du bør ikke skamme Dig ved at forlange den, kan Du ikke fortjene Noget selv, saa skal jo Sagnet føde Dig. Det er en stor Feil at sige det og en stor Uret mod den fattige Mand. Man skal derfor ikke være altsor sentimental med Hensyn til den Maade, hvorpaa Understøttelsen sker. Et Fattigvæsen bør ikke være saaledes indrettet, at det loffer Folk til sig, det bør være indrettet paa en saadan Maade, at det, jeg vil ikke sige staar som skræmning for de Ulykkelige, der ere nødt til at gribe dertil, men saaledes, at der er al Opfordring for den fattige Mand til at anstrænge sig til det Yderste og anse det for en Skam at komme ind derunder. For ikke at misforstaa — jeg tror nemlig, at jeg paa dette Punkt kan misforstaa, og jeg har ikke i Sinde atter at tage Ordet — vil jeg sige, at naar jeg bruger det Udtryk: Skam, mener jeg ikke, at naar en Mand eller Kvinde er udslidt og ikke mere kan udrette Noget, han eller hun hellere skulde sulte, end bede om Hjælp. Det mener jeg sikkert ikke, men for den Mand, som paa nogen Maade kan undgaa at komme paa Fattigvæsenet, bør det staa som en Skam at skride